

Set i TV

Svøbt i herlighed

Instruktør: KEN RUSSELL

Ken Russells vej til filmen gik, som det ikke er ualmindeligt nu om stunder, via TV, hvor han fra 1959 og ti år frem fejrede triumfer med sine fantasifulde semi-fiktive portrætter af kendte kunstnere, bl.a. komponister som Prokofief, Elgar, Debussy, Bartok, Richard Strauss og Dølius, billedkunstnere som Henri Rousseau, arkitekter som Gaudi, dansere som Isadora Duncan og digtere som Rossetti og John Betjeman, en genre, han med veksellende held har fortsat i sine biograffilm om Tjajkofskij, Liszt, Mahler, Valentino og Gaudier-Brzeska.

Nu er han med to samhørende TV-film vendt tilbage til sit oprindelige medium. »Clouds of Glory« fortæller om Lake District-digterne, og der er næppe tvivl om, at kendere af denne højt skattede digtekunst vil rive håret ud i totter af omtrent samme størrelse som dem, en del musikelskere plukkede af deres isser, da de blev konfronteret med Russells tolkninger af berømte komponisters biografi. Ser man stort på biografisk akkuratse og så dubiøst et fænomen som god smag, er det let nok at lade sig besnære af Russells fænomenele visuelle talent, for kedelig bliver han aldrig, men selv de, der f.eks. havde allermest ondt af sige om hulheden og praleriet i Franz Liszts musik, måtte indrømme, at »Lisztomania« var en hårdere straf end han havde fortjent.

Denne gang gælder det altså så urørlige klassikere i engelsk litteratur som romantikerne Wordsworth og Coleridge. Den første af de to film, »William and Dorothy«, har undertitlen »The Love Story of the Poet Wordsworth and his Sister« og fortæller i Russells typiske hektiske stil om søskendeparrets gensidige hengivenhed og litterære samarbejde. Dorothy, hvis biografi må kunne drive vredes-tårerne frem i den feministiske litteraturforskning, viede med himmelråbende uegennyttighed sit liv til broderen, der til gengæld hylkede hende som »Sister of my soul«. Hun holdt hus for ham, renskrev hans digte (og man misunder ikke den, der skulle skrive begge versioner af »The Prelude« i hånden), inspirerede og opmuntrede ham, og sågar sit eget, bety-

delige litterære talent stillede hun til hans disposition, for så vidt som de smukke dagbøger, hun efterlod sig, angiveligt kun blev ført for at hjælpe ham med at fastholde fælles oplevelser.

I De Selincourts biografi om Dorothy fastslås det, at »the dominant absorbing passion of her life was always for her brother, and in the return of that passion she was more than satisfied«. Hos Russell giver dette – hvad der ikke et øjeblik forbyrder kendere af hans hidtidige produktion – anledning til en temmelig hysterisk fremstilling af et til det incestuøse grænsende forhold. Felicity Kendall og David Warner går rundt i det skønne landskab, hvor fuglene pipper, bækkene risler, skyerne driver hen over himlen og køerne muh'er, så intensivt at man godt forstår, at det efterhånden rabler lidt for den aldrende Wordsworth. I nutidsrammen ligger Dorothy for døden og tilføjer – med sin gammelkonediktation al a en blanding af Charleys tante og Ulven i Rødhætte – et formentlig utilsigtet farceelement til historien. Mellem og samtidig med flash-backs, der opsummerer digterens biografi (hans og søsterens adskillelse som børn ved modernens død, hans rejse til revolutionstidens Frankrig hvor han fik et barn med en fransk pige, årene sammen med søsteren i Dove Cottage, ægteskabet med Mary Hutchinson), får vi et skønsomt udvalg af Wordsworth'ske strofer, som underlægning til montager af endeløse rækker optagelser af blomster, bier, vand, skyer, bær, dyr, – et visuelt Lake District-leksikon på 25 sekunder.

Personerne virker som undslupne fra Madame Tussauds kabinet, og kun et enkelt sted lykkes det Russell at få sit incest-motiv til at fungere dramatisk meningsfuldt, nemlig i den korte scene, hvor William ankommer med sin brud til huset og modtages af søsteren, som besvimer i hans arme, således at det bliver hende og ikke den målløse Mary, han kommer til at bære over dørtærskelen.

Også i et kort optrin fra den franske revolution, hvor man ser de livegne, iført allongeparrykker og overklassedragter, piske på herskabet, som er blevet spændt for kærterne, demonstrerer Russell, at hans talent er for det groteske og makabre. Hans visuelle stil og kunstneriske fysiognomi er for dekadent, morbide og betændt til, at vi vil tro på Wordsworths kildevandsrene panteistiske naturlyrismer i hans regi, hvor energisk og opfindsomt han end prøver at bevise, at Wordsworth ikke kan digte et ord, som han, Russell, ikke kan overtrumfe med et billede.

Så går det for så vidt bedre med Coleridge, der er hovedpersonen i andendelen, »The Rime of the Ancient Mariner«, fordi Coleridge med sit vilde, uligevægtige sind mere er en kunstner i Russells ånd. Coleridges opiums-narkomani, som han havde til fælles med De Quincey, der også optræder, er næsten for taknemmeligt stof for Russell. Den stakkels David Hemmings raver rundt med sved på panden, roder efter sine flasker, vælter bogstakke, mens fotografens vidvinkel får det hele til at ekse. Men rammen – Russells tolkning af Coleridges mesterstykke, det episke digt om den gamle sømand, der dræber den gode albatros og straffes for det – er alligevel næsten mere Russell'sk, end man havde

frygtet. Her bliver det nemlig til, at Coleridge, under en rotur med sin kone, der ikke forstod den store digter, men var åh så opofrende, gennemborer hende med et anker og sejler en tur med liget. Fru Coleridge som albatros. Værsgo, det er biografisk litteratur-tolkning, så det forslår. Man ved, man kan vente sig den slags uhyrligheder af Russell, men alligevel. Man tør næsten ikke tænke på, hvad der utvivlsomt venter Keats, Byron og Shelley! (Clouds of Glory – England, 1978).

Peter Schepelern

Roseland

Instruktør: James Ivory

Lige som John Badhams »Queen of the Stardust Ballroom« har Ivorys »Roseland« en dansesal som den konkrete lokalitet for de flygtige minder, men hvor Badhams film var frejdigt følelsepågående er Ivorys stilfærdigt afdratiseret. For stilfærdig måske, men periodelvis lavmælt indtrængende. Filmen fortæller tre historier, der holdes sammen af dansesalen, men kun den lange midterepisode rummer kvaliteter ud over det anekdotiske, hvor vittigt den første episodes beretning om den midaldrende og ustandseligt talende enke end er, og hvor robust sidste episode om den ældre tyske dame end er spillet.

Den midterste historie er en beretning om den midaldrende enke Pauline (Joan Copeland) og hendes gigolo (Christopher Walken) – og om den unge Marilyn (Geraldine Chaplin) der forelsker sig i gigoloen og planlægger at forsørge ham, hvis han vil genoptage sin afbrudte karriere som danser. På overfladen kompliceres forholdet yderligere, fordi danselærerinden Cleo (Helen Gallagher) også er betaget af gigoloen og drømmer om sammen med ham at danne par i professionelle danseskonkurrencer.

Ivorys lavmælte instruktion kombineret med Ernest Vinczes diskret stædige kamera, der fastholder spilllets mange psykologiske nuancer (Ruth Praver Jhabvalas manuskript er understated og synes at overlade meget til instruktør og skuespillere) skaber en ganske besættende atmosfære. Dansesalen Roseland hører på sin vis hjemme i et eventyr, det er som om tiden ikke eksisterer, eller måske snarere som om fortid, nutid og fremtid i Roseland mødes og går op i en højere enhed. Det er en illusion, selvfølgelig, men dansesalens indvånere klynger sig mere eller mindre ubevidst til de drømme, der næres af musikken og rummets selvspejlende funktion, og Marilyn fremstår som et farligt fremmedelement, der med sin kærlighed til gigoloen (en kærlighed, der rummer fuldt så megen besiddetrang som den ældre Paulines) hvert øjeblik kan splintre den fortryllelse, som Roseland udøver. Og samtidig er der i skildringen af Marilyn en diskret antydning af, at netop hun, der er hjemmehørende i en anden verden, ad åre vil ende netop i Roseland som fast inventar.

Per Calum